

BARZIG (Ernest ar) : IVONAIG

*De ces jeunes amours, dans le cœur le plus grave
Il reste un souvenir qui pour jamais s'y grave
Un parfum enivrant qu'on respire toujours
Et les autres amours ne sont plus des amours.*
(Brizeug)

Job, tad Yannig Trividig, a oa e permission goude beza baleet a-hed miziou war an *Duquesne* en-dro d'an Afrika. Evel peb gwener beure, pa veze er gêr, e oa eet ar mestr-kanolier war e varh-houarn da brena eur frikadenn sardined da Lannuon, rag e Laoueneg ne veze ket tu da brena pesked.

Yannig, gand e zaouzeg vloaz, a oa roue Kastell-Pig, evel m'eo hanvet kroeh¹ bourk Laoueneg, e-leh ma tremen hent-praz Gwengamp. War vord an hent-se e oa ti braz mamm-goz Yannig. Feurmet he-doa an hanter euz he lojeiz d'he merh.

Dibenn eost, brao ha kraz an amzer. Eur bern paotred a oa deut da hoari gand Yannig. Kalz muioh a zidu a veze e Kastell-Pig eged er bourk, rag amañ e tremene e-leiz a otoiou, "Ford" koz an doktor Aoregan, evel-just, med ivez gweturiou kaer an douristed o vond war-du Perroz. An deiz-se e oa staget ar ganfarded da gonta ped "Citroën" ha ped "Renault" a vefe gwelet... Ha war-dro unneg eur, setu Job Trividig oh erruoud du-hont e penn an hent, med ket e-unan, d'e heul e oa eun tammig plah war eur velo bihan...

- « Homañ, Yannig, eo Ivonaig Marzin. Degaset em-eus anezi da hoari ganit... »

Deg vloaz he-doa, bleo melen rodellet, eur minhoarz abaf ha kevrinuz, eun dremm gwenn-lêz ha plijuz-kenañ, daoulagad damhlaz digoret frank. Ha gwisket faro...

Yannig e-noa klevet komz outi pell a oa. He zad a oa e-touez kenwerzerien vrasa Lannuon : marhadour glaou, koad-tan ha koad-labour, o chom e traoñ kêr, a-rez an aod, tostig-tre d'ar vatimañchou a zegase dezañ e varhadourez. Med Ivonaig a veze ar peurvuia gand tud he mamm, skolaerien Bulian, an aotrou hag an itron Berthou. "Monsieur Berthou" e-noa greet skol da dad Yannig ha chomet e oa sod Job gand e vestr koz ; ne dremene morse dirag ar skol heb ober eur weladenn dezañ ha digemeret mad e veze. Beb gwech ma tizroe euz ar holoniou e veze gantañ eur bitrak bennag evid ar skolaer. Eno e tañvae ar martolod tasad sistr kenta ar vro goude beza diskennet euz an treñ e Lannuon.

C'hoari gand Ivonaig ! O, ya vad, Yannig a oa kontant da hoari gand Ivonaig... 'Zo kerroh, n'houlle ken c'hoari nemed ganti, ha rei a reas da intent d'e gamaradou e oa gwelloh evito mond da granketa... « Deom », eme Fulupig Koadnoan, laoskom ar pez gloriuz-mañ gand e gamaradez ! »

¹ kroeh : kreh (skroeh a vez laavret ivez e tregerieg.

E gamaradez ! Evel-just, Yannig a oa deut da veza ruz... Ne veze ket pell e vignoned o tamall kamaradezed dezañ. An deziou all e oant krog da hervel anezañ "Alisig". Perag ? Ahanta, er skol - paotred ha merhed asamblez - e oa erru nevez 'zo eur vestrez yaouank evid an trived klas nevez-digoret, ha degaset he-doa ganti he c'hoar vihan, kenoad gand Yannig, rag an aotrou Rouz, skolaer Kaoueneg, e rede brud vad en-dro dezañ. Lakeet e oa bet Alisig Ralleg e-kichenn Yannig, e-unan beteg-henn war e daol abalamour ma oa da genta. Labour eo an hini he-doa degaset ar plahig dezañ, ne ouie jamez ober he froblemou-noz, ha n'houlle ket goulenn digand he c'hoar. Red e veze d'ar paotrig dond abred beb mintin d'ar skol. Alisig a veze o hortoz anezañ e-barz o hlas, hag o-daouig d'al labour. Ma veze amzer, e roe eun displegadenn bennag dezi, pa ne veze ket, e tigare e gair dirazi. Ya, med ar Skolan braz, jalouz moarvad, e-noa greet goap outañ dilun kreisteiz. Goude merenn e oa se, e-pad ma oa ar skolaer hag e wreg gand o fred. Yannig a oa o skriva eur "honjugezon", eun displegadur-verb, rag tapet e oa bet o kaozeal brezoneg. En e gichenn e oa Alisig oh adober eur problem. Paotred ha merhed all a oa o selled ouz an taolennou ispillennet ouz ar mogerious gand "Meusieu Le Roux". Hag ar Skolan braz eta, eun den heg ma 'z eus unan, d'ober e hrobis¹ ha da damall Alisig dezañ : « Ema ar babouzeg-mañ », emezañ, adarre oh ober e hoge², « sed amañ marteze eur bern-kaoh ! » Ya, med Yannig a oa eet dezañ agrabanadou ha kann ha diskrapadeg a oa savet. Gand plijadur e teue da zoñj da Yannig e oa ar merhed a-du gantañ. E gwirionez, eñ a veze atao seven en o heñver, da skwer, ne veze gwelet morse o redeg war-lerh ar paour-kêz Jermenig e-barz ar hlas, goude merenn. Jermenig ne oa ket euz ar horadenn genta, laosket he-devoa eun tamm brao euz he yod gand ar Mabig Jezuz, hag eun dra all : he mamm ne lakae bragou ebed dezi, ha pa halle eur hanfard bennag lakaad anezi da lammad dreist eun daol-skol, feiz ! ma Doue, e veze gwelet he zammig peadra, he "foñsou badeziant"... Ha c'hoaradeg ! Se ne roe tamm fent ebed da Yannig. Paour-kêz Jermenig ! He zud a veze bepred liou ar baourentez en o herhenn daoust dezo labourad en-dro d'al lin e Milin Rospez, med bez' e oant gwella lonkerien ar barrouz... An deiz all, e oa Ifig 'n Aodren o redeg war-lerh Jermenig gand eur bod linad. Homañ he-doa digoret an nor a oa hanter skoachet gand an daolenn-zu hag e oa en em gavet e solier ar hlas bihan. Hag ar paotr war-lerh, med koueza a reas e vod linad dirag ar pez a welas er hrignol : eun druillad c'hoariellou, dreist-oll pompinellou, bitrakou koz Deneza, merh ar skolaer, plah yaouank war he studiou. Ifig 'n Aodren n'e-noa biskoaz gwelet kement a draou brao asamblez. Tapoud a reas krog e diou bompinell mahagnet, o lakaad a reas en eur wetur vihan, hag evel ma oa tasteet Jermenig, e krogas en he hazell, ha setu int o-daou o tizrei d'ar hlas e giz-ze... Fidam bié, aze e oe jolori ha poultr. "Meusieu Le Roux" a zelle a-dreuz, eul lajad goude, e-pad ma oa o rei an "dikteenn".

¹ rodal, bragal.

² gogez : moumoun.

Ahanta Ivonaig Marzin a oa kalz koantoh eged merhed ar skol. Eet e oa ganti beteg liorz vraz "mamm-mé", evel ma halve he mamm-goz. Ker e kave Yannig al liorz-se hag eur bern frouez mad a veze enni. Krog e oant da dañva peb tra pa oent galvet d'o merenn ; poaz e oa ar zardined. Goude ar pred ez eas Yannig da ziskouez da Ivonaig e gonikled bihan hag e guzadenn genta avalou-mir : « N'ez ket da lavared da zen ebed, den ne oar... » Neuze e soñjas ar paotrig en e "drotinetenn", pe troterezig... Beb gwech e oe tro Ivonaig da vond warni ha Yannig a voute, pasianted Job dezañ, eüruz o weled eur minhoarz war vuzellou an hini vihan. Red e oa dezañ ober gand minhoarzou ar plahig rag ne lavare kazi netra, chom a ree kevrinuz. Ha koulskoude e plije da Yannig ha na ouie ket perag eet e vefe da houzil dindan he zreid... He daoulagad braz dispar, he bleo melen, marteze ? Pez a zo sur, ne gave ket anezi evel ar re all, santoud mad a ree e oa homañ e wir gamaradez hag en em domme kalz muioh outi eged ouz Alisig pe ouz Janig. Ya, eun toulladig deveziou 'raog, e oa bet o torna e ti Janig ar Hozaned. C'hoariet e oa bet da genta "ti bihan" en eur hoz kraou goullo ha goude e oa bet eur barti koach-koukoug. Eet e oa da guz gand Janig e-mesk ar foenn er zolier, poket e-noa dezi en eur zila e pleg he skouarn : « Te eo ma hamaradez, hañ ! ».

- « Ya, med n'ez ket da lavared da Jan-Loeiz. »

Hennez a oa ar mevel-braz, eur goapaer ma oa unan. En em blijet e oa Yannig aze e-kichenig Janig ha sevel a ree c'hoaz d'e benn c'hwez dous ar foenn ! Med, da zutal Alisig ha Janig ! Ivonaig a oa e hini... Ne oa ket memez tra... Santoud mad a ree Yannig ne gredfe ket krozal dezi evel da Alisig, pe bokad dezi evel da Janig. Perag ? Marteze abalamour ma komze galleg hag e oa merh tud pinvidig euz Lannuon ? Eñ a oa eun asez bourhiz bihan e-keñver bugale diwar-ar-mêz Kaoueneg, med en em gavoud a ree nebeud a dra dirag bourhizien veur Lannuon ha merh-vihan skolaerien Vulian. Ha koulskoude n'eo ket se a oa se, Yannig en em gave abaf, ne gomprenne ket... Marteze e oa ken abaf all Ivonaig peogwir ne gomze ket, koulz lared, med seblantoud a ree evelkent beza evuruz gand he mignon nevez. Pa houlennas mamm Yannig ganti e-pad an adverenn : « Plijadur 'teus gand Yannig ? »

- O ! ya », emezi, gand eur mousc'hoarz dispar, dous evel eul loaiad koñfitor.

Ha mamm he-doa lavaret d'he mab : « Pa vo erru an heol a-uz d'ar Hreh, ez i da gas anezi beteg ti he zad-koz, n'az-po nemed kemer va bisiklet, mez n'ez ket da goursa gand Ivonaig, o troha berr dre ar hrav koz a ziskennez beb gwech a druill-drask, evel eur zod, e-pad ma vo hi o vond dre an hent nevez. » A-wechou an dud vraz ne gomprenont eur siseurt e traou a zo ! He lezel da vond heh-unan dre an hent nevez ! Troiou evel-se a veze mad d'ober d'e gamaradou pa hellent laerez marh-houarn o zad ; ober a-walh a rafe ivez da Alisig ha da Janig, med da Ivonaig ! Ma doue benniget, biken !

Er hontrol, derhel tost a reas Yannig d'e vignonez... Ne oe ket kalz a gaoziou etreze e-pad ar veaj, minhoarzin a reent an eil d'egile aliez. Harz a ree ar paotr e velo da vond buannoh eged hini e "gamaradez", zoken eun tammig boutadenn a ree dezi gwech-ha-gwech all, kement ha sikour anezi ha diskouez dezi e ouie blenia gand eun dorn. Tostaad a reent ouz Pont-Albin hag e soñj e oant da jom

da zelled ouz ar stèr eur pennadig. Ya, tostaad a reent, setu an dro-gorn diweza... Med petra ma Doue a zo war ar Pont ? Eur jañdarm ! En eun taol, Ivonaig a zeuas da veza ruz... ruz, eur zell truezuz a reas d'he mignon, hag e-leh derhel da ziskenn trankil ha brao, e lakaas he zreid da ruza... Yannig e-noa komprenet dioustu n'he-doa ket an hini vihan he flakenn¹, hag an archer e-noa komprenet ivez ; minhoarzin a ree... « Dalh da bedali », eme ar paotrig, a vouez izel, « ar jañdarm-ze n'eo ket droug... »

Tremen a reas an daou vugel dirag an archer, fent ennañ, evel-just. Ne oa ket kelou da jom da zelled ouz an dour ! Pa oent kuzet a-dreñv ar henta dro-gorn, e houlennas ar plahig gand he mignon : « Te 'teus da blakenn ? ».

- « Ya, med na posubl n'em-befe ket bet... »

- « N'az-pefe ket bet doan ouz ar jañdarm ? »

- « Me, aon ouz eur jañdarm ! Geo, moarvad ! Ma zad e-neus muih a haloñsou eged ar genaoueg-ze ! »

En em lakeet e oa an daou vugel da varvaillad ha Yannig a oa o paouez kompren e oa mad brabañsal dirag ar merhed. Ya, med pa oent erru e kroeh bourk Bulian e torras dezañ ; lavared a reas kenavo d'ar plahig :

- « Bremañ ez i da unan, n'eus ket nemed pemp kant metr d'ober ».

Taoe 'zo, tad-koz Ivonaig a oa skolaer evel « Meusieu Le Roux »... Ma yafe da bourmen e fri, e vefe red dezañ kaozeal galleg gantañ ! Ha ma rafe eur fazi bennag ! Ma yafe da lavared eun dra bennag evel eun devez Viktor Kozig en eur boelladenn : « mon oncle a fait la moque à moi » ! Yannig a oa kenta er skol, med evelato ne oa ket evid ober kaoz gand eur skolaer, re nebeud a oa c'hoaz en e gelorn... Ha neuze, lenn a rafe marteze e daoulagad Yannig e oa deut da veza kamarad d'e verh-vihan... Gand ar vez ! Daoust d'an oll zoñjezennou-ze e-noa bet amzer da grial d'e vignonez :

-« Deus c'hoaz, Ivonaig ! ».

*

**

Job Trividig a oa bet kaset da Doulon war eur vatimant hobregonet, eur pikol “kuirasé” pe eur “gros cul”, evel ma lavare, hag Ivonaig n'he-doa ket bet digarez da zizrei da Gastell-Pig. Eur yaouvez, e oa bet Yannig e marhad Lannuon gand e vamm hag e hoar vihan e charabañ Soezig Buzulier, ar gomisionerez. War an distro, e-pad ma oa ar marh koz o poanial war grav sonn bourk Bulian, e-noa gwelet a-walh Ivonaig o c'hoari gand he breur bihan er porz-skol... Med ne welas ket hi Yannig, yennet etre daou zahad marhadourez.

*

**

¹ plakenn : en amzer-ze e veze red kaoud ar blakenn evid ar veloioù.

Ar bloavez skol a dremenas ha setu erru ar hoñjeou braz. Tapet e drizeg vloaz gand Yannig. Greet e-noa eur bloavez skol dispar gand an aotrou Rouz ha bet e-noa e zantifikad, gand ar meneg mad war ar marhad. Desket e-noa ivez son an armoniom, ar person e-noa roet kenteliou dezañ asannblez gand e nizez Mariig, eur bloavez yaouankoh egetañ. Homañ a oa bet savet er presbital, hag o veza ne oa ket seurezed e Kaoueneg, e veze skoliataet gand he zonton. Morse ne veze gand ar vugale all nemed e-pad ar hatekiz en iliz. Ne veze ket gwell joauz an hini vihan, eun dremm dihoarz a veze dezi peurvuia, ha gwisket hir, heñvel ouz eun tammig hini goz. Rikouret ha milrikouret e oe ar paour-kêz bugel pa zeuas Yannig da zeski muzik ; c'hoari a ree hemañ ganti a-raog pe goude ar gentel. Redeg a reent an eil war-lerh egile e liorz braz ar presbital. A-wechou e veze kavet roudou o zreid war an tachennou nevez palet pe e-mesk ar patatez nevez-diwanet. Krozet e veze deze neuze gand “tintin Soaz”, c'hoar ar person, pe gand ar vatez Jañ-Mari. Eur yaouvez, e-kerz ar goañv, o-doa kemeret plijadur o terri skorn diwar eur varaz hag o tarhoi an tammou war benn an dud a dremene war hent Rospez. Unan bennag a oa deut da glemm. An daou dorfetour a oa eet da guz, evel Adam hag Eva, levr braz taolennou ar hatekiz, med mouez ar person, evel hini an Tad Eternel, a glevjont prestig goude hag eur binijenn bennag o-doa bet. Moarvad e oa kontant a-walh ar beleg o weled e nizez o c'hoari eun tammig gand eur bugel all e-noa ar vrud da veza savet mad ; kompren a ree emichañs n'helle ket hi kemer he flijadur gand gwenan evel ma ree-eñ, rag aliez e veze en-dro d'e ruskennou du-hont e penn gwasketa euz ar jardin, ha konta a ree eh anaveze e loenigou anezañ ; morse ne veze flemmet gante.

Pa jome Yannig eun devez heb dond, en-deveze rebechou digand Mariig. E-pad retred Pask, ne oa ket bet kenteliou muzik, evel-just, hag aon he-doa bet Mariig e chomfe re bell ar paotrig heb tostaad. Eur pennad mad, moarvad, he-doa klasket penn pe lost d'ar gudenn. Ar zadorn, goude kreizteiz, a-raog ar zarmon, e oa ar baotred o c'hoari dindan ar wezenn ivin hag ar merhed en tu all d'ar vered. A greiz-oll Mariig a dreuzas an “no man's land” evid dond, ruz-ruz ar pez anezi, da gemenn d'he mignon : « N'ankouaez ket ar muzik dilun, Yannig, hañ ! ». Fidam bié, n'eo ket c'hwi lar, galvet e oe adarre ar paotrig gogez, hag eul lostennad traou all. « O hola 'vad, hemañ a zo eur c'hwil », eme Jobig Markiz, meged din¹ e ya bremañ da weled merh ar person !... » Hag er penn all d'ar vered e oa eur jolori all en-dro d'ar baour-kêz Mariig.

Yannig n'ez ee ket da “weled merh ar person”, soñjal a ree bepred en Ivonaig, med truez eo an hini a zave ennañ evid Mariig heh-unan er presbital gand tri goziad.

Koulskoude Yannig a blijee dezañ ar re goz, med kompren mad a ree ez eo red d'eur bugel c'hoari gand bugale all. Nann, ne oa ket eneb d'ar re goz, ne oa ket posubl beza sotoh eged ne oa gand e “vamm-mé”. Sikour a ree anezi e-barz he liorz - da hada patatez, da skwer -, selaou a ree he hontadennou, ha gand plijadur e chome ganti pa 'z ee e vamm e tu bennag da heul e dad. Ha pa vezent

¹ meged din : setu ! sellit !

o daou e-tal an tan, an avel Gornog o yudal er-mêz, e tibune-hi he haerra kaoziou, e kane-hi he gwella gwerziou. Konta a ree ivez traou gwir : he zammig buhez da heul he gwaz jañdarm, maro yaouank a-walh. Ya, lavared a ree da Yannig e oa e dad-koz eur haer a archer-war-varh gand eur pikol sabrenn hag eun tog Napoleon. Eur plah a benn hag a zeskamant a oa "mamm-mé" ; deski a reas d'he mab bihan lenn brezoneg e "Buhez Santez Jenovefa". Oll vugale ar barrouz a zeue war an douar etre he daouarn, hag hi a ree ivez war o zro goude. Ar vedisined, ind o-unan, ha dreist-oll an hini akuita aneze, an doktor Aoregan, a blije deze kaoud anezi gante. Zoken, goud 'ouie "mamm-mé" para meur a gleñved hag aliez a-walh e veze gwelet oh aoza tréd gand deliou lore ha tammou kig sall. Labour he-deveze ivez gand an eureujou ; dond a ree ar wreg yaouank ha gwraez all da houlen diganti lakaad deze o hoefou-braz ha kaoud ar vadelez da zelled hag-eñ ne oa ket a-dreuz o "chal-tapis". Goude ez ee prim-ha-prim beteg an ti-eured da rei heh aliou evid ar pred, da ziskouez penaoz urzia an dud ouz taol, ha me oar... Ya, bez' e oa intañvez ar jañdarm eun darinenn a blah.

Ahanta, mamm-goz Yannig a varvas e-kerz ar hoñjeou braz-se ! Eur glahar dreist e-noe ar paotrig. Eur mor a dud a oa en interamant. Gwerzet e oe ti braz "mamm-mé". Job Trividig, nevez hanvet kenta-mestr, a oa just er gêr a-raog mond evid daou vloaz d'ar Chin war ar "Waldeck-Rousseau". Maro e vamm-gaer, e kavas d'ar martolod e vefe gwelloc'h kas e dud da jom da Lannuon e-pad e "gañpagn", na vefe nemed evid skoliata ar vugale. E giz-se ne vefe ket red lakaad Yannig e pañsion, eur yalhad vad espernet. Rag red e vefe selled piz ouz ar gwenneien : evel ma tostae d'e bemp ploaz-warn-ugent, e oa ar henta-mestr o paouez prena eun ti e Trogeri, e vro henidig. E wreg e vefe bet gwelloc'h ganti en em gleved gand he breudeur hag he c'hoarezed evid ti he mamm. Job n'houlle ket, morse ne oa en em blijet e Kaoueneg e-leh ne gave martolod all ebed da glakenni gantañ... Prim a-walh e kavas eun tamm lojeiz e Lannuon : teir gambr vraz e strêd Sant-Nikolaz, tost d'ar jañdarmiri, plas a-walh evid e wreg hag an daou vugel. Neuze e lakeas ano e vab er skolaj, hini e blah vihan er skol Janed-Ark, hag a bleas gand an dilojadeg.

Yannig a oa kontant da vond da Lannuon, evel-just, peogwir e kavfe Ivonaig eno. Ha neuze, red eo kompren petra a oa Lannuon evid bugale Kaoueneg d'ar houlz-se. Lannuon a oa d'o zoñj eur gêr vraz ha Kaoueneg ne oa nemed eur bourk bihan. Tud Lannuon a oa bourhizien hag e Kaoueneg ne oa nemed kouerien. E Lannuon, e oa staliou kêr, evel an "Dam' de France", hag e Kaoueneg diou pe deir ispisiri hebken mad da werza sukr ha kafe, ha setu... Yannig n'e-noa gwelet sinema nemed eur wech pe diou, greet gand jipsianed dindan ar preo, lab ar skol, sklêrijennet gand tri pe bevar letern karbur, ha c'hwez an non dé dié gante. Mariig n'he-doa ket bet aotre da zond, evel-just, hag eñ e-unan e-noa bet kroz digand ar person. Ha neuze, hast e-noa Yannig da weled e skol vraz... Ha koulskoude, eur pistig a zante ar paotrig en e galon o soñjal e vefe red dezañ kuitaad e gamaradou hag e gamaradezed, lezel war e lerh liorz vraz "mamm-mé", an ti, ha dreist-oll ar zolier ma plije kement dezañ furchal ennañ. N'hellje ken mond da zorna pe da haloupad gand e vignoned

beteg Milin Rohou, e Lanvizeg, kastell Tonkedeg... Biken mui ne-dafe da vesa saout gand mibien ar venajerien. Krapa a reas c'hoaz eur wech war ar Hreh gand Fulupig, ha chom a rejont o-daou, eur pennad mad, da glakenni dindan ar wezenn bin en eur zebri irvin-doureg. Diskenn a reas eur wech ivez gand marh-houarn e vamm beteg revier Pont-Albin... Ha setu e oe red lavared kenavo da Gastell-Pig.

Kenta plijadur Yannig e Lannuon a oe baleadenni a-hed an aot - e-unan evel eur penn-ki, siwaz ! - en eur zelled ouz ar batimañchou o tiskarga glaou, trêz pe vezin. Kavet a-walh e-noa ti Ivonaig, med ne wele ket anezi ; marteze e oa e Bulian pe o tremen eun toullad deziou gand he zud e Perroz, hervez giz bourhizien veur Lannuon e-kerz an hañv.

Erfin, eur zadornvez da noz, eun nebeud deveziou a-raog mond kuit, Job Trividig a lavaras d'e diad : « Warhoaz ez om pedet oll da vernia e ti skolaer Bulian, an aotrou hag an itron Marzin a zeuio da gerhed ahanom en oto war-dro unneg eur hanter. »

*

**

Eun devez dispar evid Yannig. Diouz taol, e oe lakeet e-kichenn Ivonaig hag en em glevet mad a reent, evel-just. O ! ne oa ket kalz a gaoz gante c'hoaz... Ha koulskoude e daoulagad ha minhoarzou ar skolaerez koz, Yannig, abaf a-walh, a lenne ervad an dra-mañ : « Setu aze daou vugel a blij deze beza asamblez ! ». Ne badjont ket pell ouz taol... Tapet gante o zamm gwastell, setu-int er porzskol hag an daou yaouanka war o lerh, Marselig, breur bihan Ivonaig, ha Janig, c'hoar vihan Yannig. Akord ar pevar bugel evid eur bartienn koach-koukoug. N'eo ket c'hwi lar, aze e oa plas da hoari ! Êzet e oa en em guzad 'dreg doriou ar habinejou, 'dreg koz mantilli ha koz seier patatez ankouet gand ar skolidi el lab abaoe diweza barrad glao ar bloavez skol. Muioh a blijadur a oe c'hoaz pa oe kroget da vond da goach e-barz an daou glas. Eur pennad mad e oe Yannig hag Ivonaig krommet e toull bureo an aotrou Bertou o selled ouz taolennou "Istor Frañs" Lavissee. Eur wech kavet, e oe galoupadeg en daou glas ha lammou dreist an taoliou. Plijadur a gav eston ar vugale c'hoari er hlasou pa ne vez ket skol ! A benn ar fin, e kemeras an daou vraz biñs an ti hag ez ejont da guzad er zolier... A-viskoaz e-noa plijet da Yannig furchal er solierou. Heñvel e oa hemañ ouz hini "mamm-mé", med e oa amañ muioh a levriou hag a gaiou koz. Bez' e oa ivez daou goz orolaj hag eun dra iskiz a ziskouezas Ivonaig d'he mignon : eur pez tog uhel foñs plad êzet da zerri evel eun akordeoñs, gand eur waskadenn. « Hennez a oa d'am zad-koz pa oa yaouank », eme ar plahig. Amzer o-doe d'ober o friou-furch an eil e-kichenn egile, rag an daou baour-kêz bihan ne gavent ket aneze. Klevet e vezent o huchal : « N'eo ket just, eet oh re bell ! » Da zutal ! Yannig e-noa kavet eun "albom" kartennou-post, hag o-daouig e oant o selled outañ azezet war ar plañchod ha harpet ouz eur pres koz. Ar paotrig, eur maill war an douaroniez, e-noa eur bern traou da gonta d'e vignonez he-doa souchet he fennad bleo melen ouz e skoaz... A benn ar fin e

oent kavet memez tra, hag an daou vihan da zinal : « N'eus netra d'ober ganeoh, ne hoariom ken... Beb tro e vez dim on-daou da glask, hag ordinal e vezit o koach asamblez en eur plas diêz bennag. » Med Janig ha Marselig a welas ivez e oa traou brao er solier hag int d'ober eun tamm trei deze. Hogen skuiza a rejont buan ha goulenn gand an daou vraz mond gante da hoari skol... Ha setu-int o-fevar o tiskenn e klas an aotrou Bertou ha Yannig hanvet da skolaer, ha stad ennañ. E gwirionez, ne oa ket bestead ar mestr yaouank ha goud 'ouie uza kleiz ivez, med eur si fall e-noa evid eur helenner : ne wele nemed dre unan euz e skolidi. An oll veuleudiou a 'z ee da Ivonaig Marzin hag an oll rebechou d'ar re all...

Ya, Yannig e-noa tremenet eur zulvez dispar : adkavet e-noa e zousig.

*

**

Hag eun toulladig deveziou goude ez ee Job Trividig kuit da Varseill evid kemer ar "pakebot", al lestr-treiz a gasfe anezañ da Zaigon e leh e kavfe ar "Waldeck" e vefe warnañ e-pad daou vloaz. Red eo beza bet savet e ti eur martolod evid kompren pegen kriz eo disparti an tad a famill o vond kuit evid eur "hañpagn" ken hir ! Ar vamm a ouel daoust d'he gwaz ober diouz e wella en-dro dezi, hag ar vugale, evel-just, a vez rannet o halonou o weled daelou o mamm hag o soñjal pegen pell e vint heb adweled o zad. Yannig a zikouras e data da garga e valizennou hag evel peb gwech ma c'hoarveze gantañ stoka oute, e chomas eur pennadig da huñvreal dirag ar zabrenn, an "tog Napoleon", evel ma lavare, hag ar medalennou...

An deiziou kenta a viz Here, setu Yannig er skolaj...

*

**

Keneiled a-walh a gavas Yannig e Lannuon, med hini aneze ne zeuas da veza eur mignon braz, rag penn ar paotrig a oa re droet gand e gamaradez. Pez a ree plijadur dezañ a oa adgweled Ivonaig. Ne grede ket mond di, med hi a zeue eur yaouvez gwech ha gwech all gand he breur bihan pa ne vezent ket kaset da Vulian. Med siwaz, ne oa ket kalz a blas er hambrou evid c'hoari. Evuruzamant, diou pe deir gwech ar bloaz e veze pedet an Drividigien da vond da dremen ar yaou pe ar zul e skol Bulian. Hag aze eh adkave Yannig hag Ivonaig ar porz, al lab, ar hlasou hag ar solier.

Tremen a reas kenta bloavez skol Yannig... Eun toullad deveziou 'raog gouel an Ollzent, e tegouezas eun tammig lizer digand ar skolaerien : « Deuit diriaou da dremen an devez ganim... ». Ar yaou veure, goude ar hatekiz, eh erruas bugale an aotrou Marzin : « Tata n'hell ket dond da zegas ahanom, laret e-neus dim mond war droad ganeoh, peogwir ez eo brao an amzer ».

Ya, brao a-walh e oa an amzer, evel ma vez aliez e-pad miz Here, gand avelaj ha koumoul evelato. Med peogwir e oa kreiztre ar houmoul-ze tra-walh a hlaz

evid troha eur bragou jañdarm, setu an itron Trividig kuit gand ar vugale goude beza kemeret he disglavier ha kapuchon he merh, ha lakeet war e houg d'he mab e bez mantell kolejian. « Deom dre Goad Kereven », eme Yannig ! Pep hini a yeas d'e heul.

Daoust hag anavezoud a rit koad Kereven, koad brasa ha kaerra tro-war-droiou Lannuon ? Ma tichañs deoh erruoud dre hent Rospez, en em gavit e penn eun ale veurdezuz : hir hag eeun eo, hag e peb tu dezi gwez dispar, fao, kistin ha meur a zervenn koz-Doue.

Pa zigouezas or baleerien eno, ne oa ket tavet an avel, pell ahane, c'hweza taer eo an hini a ree er brankou divent gand trouz ar mor war berniou bili, ha deliou merglet ha loued a zarnije e peb leh. Rouz e oa an douar gante hag an daou vihan a gemere plijadur o ruza o zreid enne. Ya, med setu amañ eun afer all, eur barr glao a grogas d'an ampoent. Ha setu penaoz e tremenas neuze an abadenn : Ivonaig a zigoras he zammig disglavier hag a halvas he breur bihan d'he fete, med tarlucha a ree war-du Yannig hag hemañ a reas sin dezi marteze. N'ouzon ket, med c'hoarvezoud a reas eun dra ha ne dlee jamez ar paotrig ankouaad. A greiz-oll e laoskas Ivonaig he disglavier gand he breur hag hi dindan mantell vraz he mignon ! Ha kalon ar paotrig da lammad... da lammad ! Heb gouzoud dezañ en em lakeas da gerzed buan gand e deñzor, o lezel war e lerh e vamm, Janig ha Marselig. Pennad bleo melen ar plahig a oa harpet ouz e vruched, hag eñ, gand e vreh kleiz, a zalhe e vantell en-dro dezi, ha mond a reent bepred... Bremañ e oa fuloret an avel hag eun todillon spontuz a ree ar gwez ken e veze klevet ar skourrou o strakal, berniou deliou seh a rede evel paour-kêz loenedigou aonig. Mezevennet e oa Yannig eun disterra, med nag evuruz e oa o weled mousc'hoarz ar plahig ! « Yannig », emezi, « da galon a ra boum... boum. » Ma oa dichadennet an avel, ar glao ez ee ivez war wasaad hag an daou vugel buan dindan eur favenn vraz, eñ harpet ouz ar hef hag hi bepred souchet outañ. Amzer a oa peogwir e oa chomet ivez ar vamm hag an daou vihan da glask repu... « O ! Yannig, me eo brao din amañ ganit », a lavaras a greiz-oll ar verhig, dousig... dousig. Ken izel ken ma oe red d'ar paotrig plega e benn, hag e jod a stokas ouz tal e vignonez. Petra o-devoa greet ? Pokad an eil d'egile ! O, ma Doue ! Evuruzamant, e oa ar glao o tevel, rag setu-int kuit 'n eur red... Pa o-doe galoupet tra-walh, gwech an eil war-lerh egile, gwech all dorn-ha-dorn, en em lakajont 'dreg eur hleuz evid sponta an tri all... Ha c'hoarz ha sklok... Marteze o-doa ankoueet - ne oant nemed bugale - med marteze ivez o-doa ezomm da bellaad diouz o zamm, diouz o zekred...

Penaoz e tremenas an devez e Bulian ? Evel ordinal o c'hoari las er hlasou hag er hrignol... Med, moarvad, e oe c'hoaz muioh eged kustum Yannig hag Ivonaig an eil gand egile. Goude koan e teuas unan euz kamionou an aotrou Marzin da gerhad an oll. Ar vamm hag an daou vihan a yeas e-kichenn ar blenier ha Yannig hag Ivonaig, a-dreñv dindan ar gapotenn. Azeza a rejont stok-ha-stok war pakadou... Teñval e oa eno evel eur zah... Ar plahig a gemeras dorn he mignon. Petra a reas hemañ ? Mardouen netra, chom difiñv ; evuruz e oa evel-se, joa ha dudi dezañ beteg bouedenn e galon... Med, siwaz, gwall verr e oe ar veaj, n'ez eus nemed eul leo etre Bulian ha Lannuon.

*
* *

Lennerien ger, c'hwi ho-peus komprenet mad emañ-me o tibuna deoh amañ pezh a zo bet kontet din gand Yann e-unan. Ahanta, ar peb gwella hag ar peb brava euz ar romantig gwir-ze a zo tremenet. Bremañ e roin deoh a-dammou pezh a zo bet roet din a-dammou.

*
* *

Job Trividig a oe distro ouz e gañpagn war-dro miz Gouere, echu war ar memez tro gantañ e bemp bloaz warn-ugent servij, ha dioustu e oe dilojadeg. An Drividigien a yeas da jom da Drogeri en o zi nevez, ha setu dispartiet an daou vugel. Yannig a jomas er memez skolaj, med, siwaz, e pañsion. Ne oa ket re... re valeüruz peogwir e oa en heveleb kêr gand Ivonaig. Ha neuze, gelloud a ree gweled anezi gwech-ha-gwech all. Penaoz ? Ahanta, evid mond ha dond d'ar skol, an hini vihan a dremene dirag ar skolaj. Ar paotrig en-deveze dalhmad eun dra bennag d'ober e ti ar porzier : goulenn hag-eñ ne veze pakadenn ebed evitañ, eur re votou da zresa ; gwech-ha-gwech all e prene digantañ eur bitrak bennag : eur voestad pastillou "Valda", eur re lasou... Hag evel-se e tape beza e-keñver an nor-dal pa dremene e vuia-karet. Med morse ne ouezas ar plahig e veze he mignon war vranskellad.

E-pad ar hoñjeou ez ee aliez ar henta-mestr en retred da valeadenni war varh-houarn gand e vugale hag erruoud a reent e Bulian gwech an amzer. Adaleg ma vezent asamblez en em lakae ar vugale da hoari koach-koukoug, evel kent, zoken pa oent erru braz. Yann a zalhe soñj euz eur wech, da vare ma oa oh echui e studiou. Deut e oa da Vulian gand e dad, e hoar ha daou genderv. A-veh eet en ti, he-doa greet Ivonaig sin dezañ d'he heuill er-mêz, hag ar re yaouank all war o lerh. Hag int da gregi raktal gand eun abadenn-skoacha. An daou vignon a oa eet da guz 'dreg eur hleuz... En eur ziskenn e oa bet darbet d'ar plahig yaouank pennbouzelli hag e oa kouezet e divreh Yannig... war galon Yannig. Chomet e oant evel-se eur pennadig... Med ar hlasker a oa o tiredeg, davete ...

*
**

Ha Yannig a oa eet da skolaer, kaset e oa bet da Blevin da skoliata Kernevarded vihan. 'N em blijoud a reas du-hont ha fri-furch e teuas da veza, ken disheñvel e oa an tro-war-droiou ouz Bro-Dreger ! Gwelet e veze dalhmad ar mestr-skol yaouank o haloupad, o klask dremmweliou kaer ar Menez Du hag ar menezioù all, oh huñvreal er hoadou teñval ha fronduz, eur mell pennbaz en e zorn. Eur hreion hag eur harnedig a veze ivez gantañ, rag krog e

oa e kuz da zevel gwerzennou. Fentuz e kavas da genta ar brezoneg "fisel", med ne oe ket pell o tapoud ar mod hag ar pouez-mouez, ha tamm-ha-tamm e plijas dezañ darempredi an dud.

Daou vloaz e chomas Yann Trividig evel-se o tomma mui-ouz-mui ouz e vro nevez. A-veh ma 'z ee ar skolaer yaouank beb tri miz d'ar gêr : hir e veze, 'raog ar brezel, ar beajou etre diabarz Breiz hag an aot.

Pedet e veze aliez ar mestr-skol da dremen ar veilladeg en eur vereuri euz ar bourk : kistin diwar ar billig, sistr beuz, tan koad en eun oaled koz, kaoziou ha kontadennou, hag ivez eur goantenn, eun tamm deskamant dezi... Ar pok kenta a zeuas buan ha re all war e lerh. Eur zulvez e yeas Yann da bardoni gand Eliza Kadoret, ha setu rhab Mari Vorgan ereet gand merh Viviana. D'ar mare-ze e oe hanvet Yann e Pluned. Eur yaouvez, e oe pedet gand e rener-skol da vond gantañ en e garrtan d'ober marhad Lannuon. Tremen a reas e Kastel Pig, e Pont-Albin, e bourk Bulian, ha merzoud a reas bolz meurdezuz koad Kereven. Skei a reas e galon en e greiz, med he-doa d'ober lammad c'hoaz muioh : piou a welas en eur erruoud e kêr ? Ivonaig. Hag eñ da ziskenn... O ! minhoarz dous ar plah yaouank, al levenez a lintras en he daoulagad ! Direktor Yann a hortoze hag hi da lavared prim-ha-prim : « Deus disul da Vulian e ti mamm-goz... »

- « Mad, dond a rin », emezañ, leun e zellou hag e galon euz ar plah dispar a oa deut da veza e gamaradez yaouankiz. Nann, ne oa par nebleh da Ivonaig gand he hrohenn gwenn ha tener, he daoulagad glaz iskiz, he bleo melen... Hag hekleo o bugaleaj a floure kalon an daou zen yaouank evel eur hlaouenn tomm-bero...

Perag ne deas ket Yann da Vulian ar zul goude ? Daou lizer a resevas ar zadorn veure. Unan digand Eliza, unan all digand eur hamarad, skolaer e Gwengamp, a gouvie anezañ d'eur barti blijadur. Petra a dremenas e kalon pe e spered Yann ? N'eo ket bet gouest da lavared din... Pez a zo zur eo ez eas da... Wengamp hag e c'hoarias las ken a findaonas.

Kerkoulz e vefe din echui va haoz amañ, lakeda... Setu evelato evid kloza. Bloaz bennag goude e tremenas Yann e Bulian hag ar vamm-goz - daoust ha gouzoud a ree e oa o waska war eur gor ? - a gemennas dezañ e oa Ivonaig o vond da zimezi. « Eet int o-daouig », emezi, « da brena amann da venaj Kroaz Rospez ». A-raog kemer hent Pluned, e chomas Yann eur struj warnañ, eur pennadig brao da droidellad war e varh-houarn en-dro da Groaz Rospez. Med den na zeuas... Ha 'benn ar fin, kuit ar paotr... Med gwall gizidig e oa stad ar paour-kêz. Lammad, daoulammad, a ree e galon hag eur hwezenn sklaset a zivere ouz e dal... Ha pa welas gwez pupli ar Gindi, pa lohas war Bont-Albin, ez eas da netra hag en em daolas da zifronkal. En e spered e wele eun tamm plah vihan he bleo rodellet a oa deut eun devez da hoari gantañ e Kastell-Pig... A-hed ar stêr, ar gwez pupli a fuille deliou evel daelou ha dindan ar pont e harme fourdouill an dour... Koeñvi a reas muioh c'hoaz e galon pa dremenas dirag ti e vamm-goz, ken na oe red dezañ mouga e zaelou ha hasta... hasta war-du Kawan ha Pluned. Ha pan erruas en e gambr, setu ma 'n em daolas da skriva... da skriva da Ivonaig. Petra a lavare dezi : konta a ree dezi damdost pez am-eus-me dibunet deoh amañ, da lavared eo, istor diou galon, kalonou bugale

deut braz. Degas a reas soñj, evel-just, d'ar plah vaouank, ouz baleadenn koad
Kereven dindan eur barrad glao...

Respont ebed ne oe d'al lizer-ze, rag hini ebed ne oa da gaoud... Echu e oa
romantig Yannig hag Ivonaig.